

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตรา 52 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 :1) ส่งเสริมให้มีระบบ กระบวนการผลิตการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง ส่วนมาตรา 24 ข้อ 5 ได้กำหนดให้ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียน อาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ และมาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ฉะนั้น ครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้นำ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถพัฒนาตนเองเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ได้มุ่งส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสังกัดหรือผู้สนใจได้ทำการวิจัยในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาต่าง ๆ รวมทั้งให้มีการเผยแพร่และนำไปใช้ให้เกิดผลในทางพัฒนาอย่างจริงจังต่อไป ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน มีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงวิธีสอน หรือการจัดการในชั้นเรียน ครูเป็นผู้ปฏิบัติการและนักวิจัย (ศิริพงษ์ เสงายน 2547 : 95) ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลทางตรงต่อคุณภาพของนักเรียนคือ คุณภาพการสอนของครู สิ่งที่สำคัญที่จำเป็นอย่างยิ่งต้องร่วมมือกับผู้เรียนและตนเองไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชา กระบวนการในการทำวิจัยปฏิบัติการ เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานมีความยืดหยุ่นตามความต้องการขององค์กร ซึ่งการพัฒนาการศึกษาทั่วโลกนั้นได้พยายามให้ครูผู้สอนเป็นนักวิจัยและปรับบทบาทของการวิจัยให้เข้ากับการเรียนการสอน (วิณานนทพันธุ์ชาวathy, 2549 : 15) และเป็นไปอย่างอัตโนมัติและต่อเนื่อง นำไปสู่การวางแผนและปฏิบัติงานใหม่ให้บรรลุจุดหมาย (ไมตรี บุญทศ, 2548 : 1-2)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 จัดการศึกษาเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาคน ให้มีความสมดุล ประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงเพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ซึ่งในหลักการได้กำหนดไว้เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาของประเทศ จึงกำหนดหลักการของหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ข้อ 3 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งการวิจัยเพื่อพัฒนา กระบวนการเรียนรู้นั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 : 4) ซึ่งเห็นได้จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำโครงการส่งเสริมให้ครู ทำการวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากเชื่อว่า การวิจัยคือ การแสวงหาความจริง การประจักษ์คิดค้นสิ่ง ใหม่ ตลอดจนเป็นวิธีการแก้ปัญหา ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ถ้าหากครูได้นำปัญหาที่ประสบใน ชั้นเรียนมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจะช่วยส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ และมีคุณภาพยิ่งขึ้น

การวิจัยชั้นเรียน เป็นนวัตกรรมหนึ่งที่นักวิชาการ นักการศึกษา ตลอดจนบุคคลหลายฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง มุ่งหวังที่จะให้ครูผู้สอนนำมาใช้แก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอนที่รับผิดชอบให้ ดีขึ้น เพราะเป็นการวิจัยที่มีหลักการและวิธีการที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนการสอน ทำให้ครูยังคง มีบทบาทเป็นครูปฏิบัติการในห้องเรียน และขณะเดียวกันก็เป็นนักวิจัยที่ทำหน้าที่ในการค้นหาวិธีการ แก้ปัญหาในห้องเรียนด้วยตนเอง (สุวิมล ว่องวานิช 2544 : 9) และการวิจัยที่ดำเนินการโดยครูใน ระหว่างสอนนั้น ย่อมไม่ใช่การวิจัยในระดับหลักการและทฤษฎี โดยมากจะจัดเป็นการวิจัยชนิด “การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)” กล่าวโดยสรุป การวิจัยชั้นเรียน คือ การวิจัยโดยครูผู้สอน ทำกับนักเรียนในห้องเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนในวิชาที่ครูรับผิดชอบ โดยจุดเน้น ของการวิจัยชั้นเรียน คือ การแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การวิจัย ชั้นเรียนคงเป็นการศึกษาและวิจัยควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาหรือ พัฒนาการสอนของตนเอง ตลอดจนเผยแพร่ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน จัดกิจกรรมการเรียน การสอน โดยครูส่วนใหญ่ไม่ได้นำเอาการวิจัยชั้นเรียนไปใช้อย่างจริงจัง ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่า การวิจัยเป็นเรื่องที่หายาก และครูเองก็ไม่มีความรู้เรื่องของการวิจัย ไม่รู้จะเริ่มตรงไหน ต้องทำ อย่างไรบ้าง จึงไม่รู้ว่าจะนำวิจัยชั้นเรียนไปใช้ได้อย่างไร แม้ว่าจะมีการวิจัยชั้นเรียนอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้ ดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน งานวิจัยชั้นเรียนซึ่งที่เคยทำมาก็ไม่ต่อเนื่อง การแก้ปัญหของครูจึงไม่ตรงกับเป้าหมายที่ประสบอยู่ การเรียนการสอนก็พบปัญหาหลาย ๆ ด้าน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีปัญหาในการพัฒนาการเรียนการสอนที่จะต้องดำเนินการทั้งระบบด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ทั้งผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน ซึ่งการวิจัยชั้นเรียนจะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไรก็ตามภารกิจนี้จึงจำเป็นต้องริเริ่มโดยฝ่ายบริหารดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิธีวิจัยชั้นเรียนควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยปฏิบัติการที่ถูกต้อง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพใช้เป็นเครื่องมือฝึกอบรมครูในโรงเรียนจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและพัฒนาวิชาชีพของครู ให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการวิจัยชั้นเรียนสามารถพัฒนางานวิจัยชั้นเรียนเป็นผลงานทางวิชาการให้สูงขึ้นส่งผลถึงตัวผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในการเรียน มีพัฒนาการสูงขึ้นและ สอนมาตรฐานคุณภาพทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของครูในการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูต่อชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับชุดฝึกอบรมและกระบวนการฝึกอบรมพัฒนาครูในการวิจัยในชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม
2. ครูผู้สอน จำนวน 30 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อาจนำไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมมุติฐานการวิจัย

ครุมีความรู้ในการวิจัยชั้นเรียน โดยรูปแบบการมีส่วนร่วมหลังการฝึกอบรมสูงขึ้นก่อนการฝึกอบรม

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขต ด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครู โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 ที่ทำการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 จำนวน 30 คน
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551
3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย
เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยชั้นเรียนซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาเป็นชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 3 หน่วย คือ
 - 3.1 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยชั้นเรียนประกอบด้วย
 - 3.1.1 แบบประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรม
 - 3.1.2 เอกสารประกอบการฝึกอบรม
 - 3.1.3 กิจกรรมฝึกอบรมหน่วยที่ 1
 - 3.1.4 แบบฝึกท่ายกิจกรรมฝึกอบรมหน่วยที่ 1
 - 3.1.5 แบบเฉลยคำตอบแบบฝึกท่ายกิจกรรมหน่วยที่ 1
 - 3.2 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอนและความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
 - 3.2.1 แบบประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรม
 - 3.2.2 เอกสารประกอบการฝึกอบรม
 - 3.2.3 กิจกรรมฝึกอบรมหน่วยที่ 2
 - 3.2.4 แบบฝึกท่ายกิจกรรมฝึกอบรมหน่วยที่ 2
 - 3.2.5 แบบเฉลยคำตอบแบบฝึกท่ายกิจกรรมหน่วยที่ 2

3.3 ชุดฝึกอบรมหน่วยที่ 3 กิจกรรมฝึกปฏิบัติการการวิจัยชั้นเรียน

3.3.1 แบบประเมินตนเองก่อนการฝึกอบรม

3.3.2 เอกสารประกอบการอบรม

3.3.3 กิจกรรมฝึกอบรมหน่วยที่ 3

3.3.4 แบบฝึกท่ายกิจกรรมหน่วยที่ 3

3.3.5 แบบเฉลยคำตอบแบบฝึกท่ายกิจกรรมหน่วยที่ 3

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ ครู โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 และชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 บริบทและศักยภาพของครูในการวิจัยชั้นเรียน
 - 2.2 ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน
 - 2.3 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. เครื่องมือที่ใช้ในการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เป็นเครื่องมือการฝึกอบรมที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อความสอดคล้องกับความต้องการของครูในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานจากการอบรมครูในโรงเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551 และได้แก้ไขปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. ผู้วิจัยมอบชุดฝึกอบรมให้ครูศึกษาด้วยตนเองก่อนการฝึกอบรม
3. ฝึกอบรมเรื่องการวิจัยชั้นเรียน 2 วันเพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วให้ครูนำชุดฝึกอบรมได้ศึกษาดูด้วยตนเอง ตลอดภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ฝึกอบรมเรื่องการวิจัยชั้นเรียน ประกอบด้วยชุดฝึกอบรม แบ่งเป็น 3 หน่วย ใช้ฝึกอบรมครูในการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอนและ

มีแบบสำรวจบริบทของครูเรื่องการวิจัยชั้นเรียน แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจ แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียน

บริบท หมายถึง สภาพความรู้ความเข้าใจของครูเรื่องการวิจัยชั้นเรียนก่อนการพัฒนาชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2551

ศักยภาพ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจของครูสูงขึ้นหลังการอบรมด้วยชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม

ประสิทธิภาพ หมายถึง ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21

รูปแบบการมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินการพัฒนาชุดฝึกอบรมทุกขั้นตอนของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 ตั้งแต่การสำรวจบริบท ศักยภาพของครูในการวิจัยชั้นเรียน การตรวจสอบความต้องการของครูในการวิจัยชั้นเรียน การปฏิบัติการวิจัยชั้นเรียนและผลของการทำงานในด้านความพึงพอใจของครูที่เข้าร่วมการฝึกอบรม

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 หมายถึง โรงเรียนที่ทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ได้ก่อตั้งเป็นลำดับที่ 21 จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นโรงเรียนแบบประจำ รับนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอแม่ลาน้อย อำเภอสบเมย และอำเภอแม่สะเรียง ซึ่งสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความพึงพอใจของครูโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 21 ที่มีต่อชุดฝึกอบรมการวิจัยชั้นเรียนโดยใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ ด้านผลลัพธ์ และด้านผลกระทบ